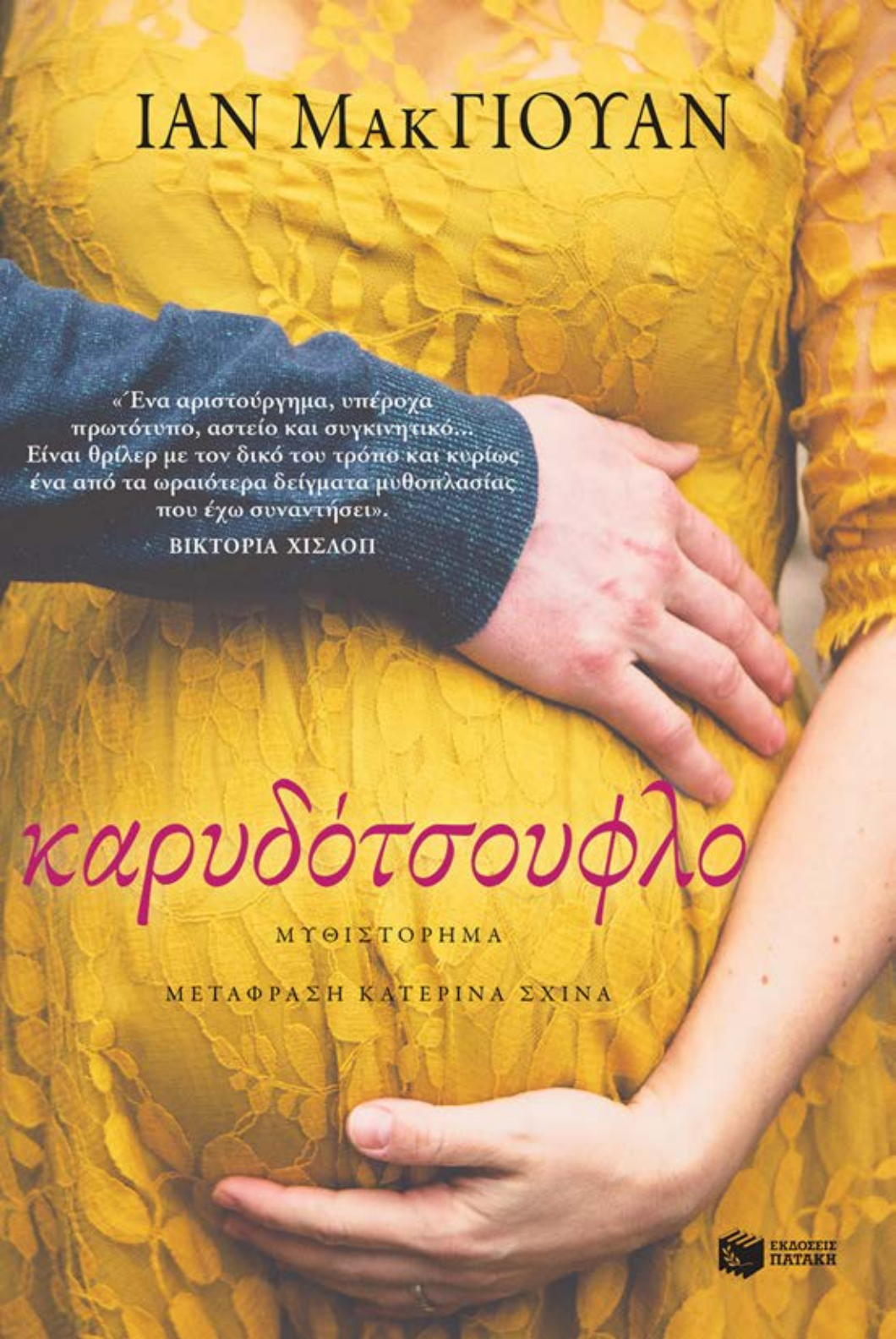

ΙΑΝ ΜΑΚΓΙΟΥΑΝ

«Ένα αριστούργημα, υπέροχα
πρωτότυπο, αστείο και συγκινητικό...
Είναι θρίλερ με τον δικό του τρόπο και κυρίως
ένα από τα ωραιότερα δείγματα μυθοπλασίας
που έχω συναντήσει».

ΒΙΚΤΟΡΙΑ ΧΙΣΛΟΠ

καρυδότσουφλο

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΚΑΡΥΔΟΤΣΟΥΦΛΟ

ΙΑΝ ΜΑΚΓΙΟΥΑΝ

Καρυδότσουφλο

μυθιστόρημα

Μετάφραση

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου».

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 400

Ιαν ΜακΓιούαν, Καρυδοτσουφλο

Τίτλος πρωτοτύπου: *Nutshell*

Μετάφραση: Κατερίνα Σχινά

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-Διόρθωση: Μάγδα Τικοπούλου

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Φιλμ-Μοντάζ: Κέντρο Γρήγορης Εκτύπωσης

Copyright© Ian McEwan, 2016

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2016

Πρώτη έκδοση στην αγγλική γλώσσα από τις εκδόσεις Jonathan Cape, Λονδίνο, 2016

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Δεκέμβριος 2017

KET A925 ΚΕΠ 852/17

ISBN 978-960-16-7347-9

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΛΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Στη Ρόζι και τη Σόφι

Ω Θεέ μου, θα μπορούσα να 'μαι κλεισμένος σ'
ένα καρυδότσουφλο και να θεωρώ τον εαυτό
μου βασιλιά της απεραντοσύνης – μονάχα να
μην έβλεπα άσχημα όνειρα.

ΣΑΙΞΠΗΡ, *Άμλετ*

ΕΝΑ

ΝΑ ΜΕ, ΛΟΙΠΟΝ, με το κεφάλι πάνω και τα πόδια κάτω, μέσα σε μια γυναίκα. Με μπράτσα υπομονετικά σταυρωμένα, περιμένω, περιμένω κι αναρωτιέμαι μέσα σε ποια είμαι και για ποιον σκοπό. Τα μάτια μου κλείνουν νοσταλγικά όταν θυμάμαι πώς έπλεα άλλοτε στον ημιδιάφανο σάκο μου, πώς ονειρόλαμνα μέσα στη φυσαλίδα των σκέψεών μου διασχίζοντας τον ιδιωτικό μου ωκεανό με αργές, νωχελικές κυβιστήσεις, προσκρούοντας απαλά στα διάφανα όρια του κελιού μου, στην ανυποψίαστη μεμβράνη που παλλόταν από τις φωνές δύο συνωμοτών, μπλεγμένων σ' ένα επονειδιστο εγχείρημα – έστω κι αν τις κατέπνιγε. Αυτά συνέβαιναν όταν διένυα την ανέμελη νιότη μου. Τώρα, πλήρως ανεστραμμένος, δίχως μια σπιθαμή ελεύθερη για μένα, με τα γόνατα λυγισμένα να ακουμπούν την κοιλιά, οι σκέψεις μου, όπως και το κεφάλι μου, είναι εντελώς περιορισμένες. Δεν έχω επιλογή, το αυτί μου είναι πιεσμένο ολημερίς κι ολονυχτίς στα καταραμένα τοιχώματα. Αφουγκράζομαι, κρατάω νοερά σημειώσεις και ανησυχώ. Ακούω νυχτερινές συζητήσεις, διακρίνω τη δολοφονική

τους προαίρεση και είμαι τρομοκρατημένος με το τι με περιμένει, με το πού είναι πιθανό να εμπλακώ.

Είμαι βυθισμένος σε αφηρημένες έννοιες και μόνο οι διευρυνόμενες σχέσεις ανάμεσά τους δημιουργούν την ψευδαίσθηση ενός γνωστού κόσμου. Όταν ακούω «γαλάζιο», το οποίο ποτέ μου δεν έχω δει, φαντάζομαι ένα είδος νοητικού συμβάντος που βρίσκεται αρκετά κοντά στο «πράσινο» – το οποίο ποτέ μου δεν έχω δει. Θεωρώ τον εαυτό μου αθώο, απαλλαγμένο από δεσμεύσεις και υποχρεώσεις, ένα ελεύθερο πνεύμα, παρά τον ανεπαρκή ζωτικό μου χώρο. Κανένας δε μου εναντιώνεται και κανένας δε με επιπλήττει· χωρίς όνομα, χωρίς προηγούμενη διεύθυνση, χωρίς θρησκεία, χωρίς χρέη, χωρίς εχθρούς. Στο σημειωματάριο με τα ραντεβού μου, αν υφίστατο, θα υπήρχε μόνο μία εγγραφή – τα επικείμενα γενέθλιά μου. Είμαι, ή ήμουν, παρά τα όσα λένε τώρα οι γενετιστές, μια άγραφη πλάκα. Όμως μια ολισθηρή, πορώδης πλάκα, που δε θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε καμιά σχολική τάξη ή στέγη αγροικίας, μια πλάκα που γράφεται από μόνη της, καθώς μεγαλώνει μέρα με τη μέρα, και ολοένα γεμίζει, λιγότερο άγραφη πια. Θεωρώ τον εαυτό μου αθώο, φαίνεται όμως πως είμαι μέρος μιας σκευωρίας. Η μητέρα μου, ας είναι ευλογημένη η ακατάπαυστα, ηχηρά παφλάζουσα καρδιά της, φαίνεται επίσης μπλεγμένη.

Φαίνεται, μητέρα; Όχι, είναι. Είσαι. Είσαι μπλεγμένη. Το ξέρω από την απαρχή μου. Άσε με να την ανακαλέσω, εκείνη τη στιγμή της δημιουργίας που συνέπεσε με την πρώτη μου σύλληψη. Πριν από καιρό, πριν από

πολλές εβδομάδες, ο νευρικός μου σωλήνας έκλεισε για να σχηματιστεί η σπονδυλική μου στήλη και οι εκατομμύρια νεαροί νευρώνες μου, εργατικοί σαν μεταξοσκώληκες, έκλωσαν και ύφαναν γύρω από τους περιστρεφόμενους νευράξονές τους τον θαυμαστό, χρυσό ιστό της πρώτης μου ιδέας, μιας έννοιας τόσο απλής, που εν μέρει μού διαφεύγει τώρα. Ήταν το εγώ; Πολύ αυτάρεσκο. Ήταν το τώρα; Υπερβολικά δραματικό. Μάλλον κάτι προγενέστερο και των δύο, που περιείχε και τα δύο, μία μόνο λέξη διαμεσολαβούμενη από ένα νοητικό σήμα ή ένα νεύμα αποδοχής, λέξη που δηλώνει ανόθευτη ύπαρξη, κάτι σαν αυτό; Υπερβολικά εξεζητημένο. Κι έτσι, πλησιάζοντας, πασχίζοντας να την αγγίξω, η ιδέα μου ήταν *Γίγνεσθαι*. Ή, αν όχι αυτό, η πιο απλή παραλλαγή του: *Είναι*. Αυτή ήταν η αυτόχθων ιδέα μου και ιδού ο πυρήνας της – *είναι*. Αυτό και μόνο. Στο πνεύμα του *Es muss sein*. Η αρχή της συνειδητής ζωής ήταν το τέλος της ψευδαίσθησης, της ψευδαίσθησης της μη ύπαρξης, και η έκρηξη του πραγματικού. Ο θρίαμβος του ρεαλισμού επί της μαγείας, του *είναι* επί του *φαίνεσθαι*. Η μητέρα μου *είναι* αναμειγμένη σε μια σκευωρία, και ως εκ τούτου είμαι κι εγώ, έστω κι αν ο ρόλος μου ίσως είναι να τη ματαιώσω. Ή εάν εγώ, ο διστακτικός ανόητος, επέμβω πολύ αργά, τότε να την εκδικηθώ.

Αλλά δε μεμφιμοιρώ· τύχην έσχον αγαθήν. Το ήξερα από την αρχή· όταν ξετύλιξα μέσα από το χρυσό του περιβάλλυμα το δώρο που μου χαρίστηκε, τη συνείδηση, ήξερα ότι θα μπορούσα να φτάσω σε χειρότερο μέρος, πολύ χειρότερη εποχή. Οι πιθανότητες είναι ήδη

φανερές και απέναντι σ' αυτές τα οικογενειακά μου προβλήματα είναι, ή θα έπρεπε να είναι, αμελητέα. Υπάρχουν πολλά να γιορτάσω. Θα κληρονομήσω τα καλά της νεωτερικότητας (υγιεινή, διακοπές, αναισθητικές ουσίες, ηλεκτρικό για διάβασμα, πορτοκάλια τον χειμώνα) και θα κατοικήσω σε μια προνομιούχα γωνιά του πλανήτη – τη χορτασμένη, απαλλαγμένη από τους λοιμούς δυτική Ευρώπη. Την παμπάλαια Ευρώπη, αρτηριοσκληρωτική, σχετικά καλόγνωμη, βασανισμένη από τα φαντάσματά της, ευάλωτη στις επιθέσεις όσων χρησιμοποιούν την ισχύ τους για να τρομοκρατούν, αβέβαιη για τον εαυτό της, επιλεγμένο προορισμό για εκατομμύρια δυστυχισμένους. Η γειτονιά μου δε θα είναι η ένδοξη Νορβηγία – η πρώτη μου επιλογή, εξαιτίας του γιγάντιου κρατικού επενδυτικού ταμείου της και των γενναιόδωρων κοινωνικών παροχών της· ούτε η δεύτερη, η Ιταλία, λόγω της τοπικής κουζίνας και της ευλογημένης από τον ήλιο παρακμής της· ούτε καν η τρίτη μου επιλογή, η Γαλλία, για το Pinot Noir της και την άνετη αυταρέσκειά της. Αντίθετα, θα κληρονομήσω ένα κάθε άλλο παρά ενωμένο βασίλειο, που το κυβερνάει μια ηλικιωμένη βασίλισσα, η οποία απολαμβάνει τη γενική εκτίμηση, και όπου ένας μπίζνεσμαν-πρίγκιπας, φημισμένος για τις αγαθοεργίες του, τα ελιξίριά του (απόσταγμα κουνουπιδιού για να καθαρίζει το αίμα) και τις αντισυνταγματικές παρεμβάσεις του, περιμένει νευρικά το στέμμα του. Αυτή θα είναι η πατρίδα μου, μια χαρά πατρίδα. Θα μπορούσα να έχω αναδυθεί στη Βόρεια Κορέα, όπου η διαδοχή είναι επίσης αδιαφιλο-

νίκητη, αλλά η ελευθερία και τα τρόφιμα ανεπαρκή.

Πώς είναι δυνατόν εγώ, ούτε καν νέος ούτε καν γεννημένος χθες, να γνωρίζω τόσο πολλά ή να γνωρίζω αρκετά, ώστε να σφάλλω σε τόσο πολλά; Έχω τις πηγές μου, αφουγκράζομαι. Η μητέρα μου, η Τρούντυ, όταν δεν είναι με τον φίλο της, τον Κλοντ, αρέσκεται ν' ακούει ραδιόφωνο και προτιμάει τις εκπομπές λόγου από τις μουσικές. Ποιος, στο ξεκίνημα του ίντερνετ, μπορούσε να προβλέψει τη συνεχή άνοδο του ραδιοφώνου και την αναβίωση εκείνης της αρχαϊκής λέξης, «wireless»¹; Ακούω, πάνω απ' τον ορυμαγδό –ίδιο με τη βοή του πλυντηρίου– του στομαχιού και των εντέρων, τις ειδήσεις, αστείρευτη πηγή κάθε λογής εφιάλτη. Ωθούμενος από μια αυτοκαταστροφική παρόρμηση, ακούω προσεκτικά αναλύσεις και διαφωνίες. Οι επαναλήψεις ανά ώρα, οι τακτικές περιλήψεις ανά ημίωρο, δε με κάνουν να βαριέμαι. Ως και την Παγκόσμια Υπηρεσία του BBC ανέχομαι, με τις παιδαριώδεις ριπές από τρομπέτες και ξυλόφωνο (βεβαίως από συνθεσάιζερ) που διαχωρίζουν τα θέματα μεταξύ τους. Στη μέση μιας μακρόσυρτης, ήσυχης νύχτας ίσως και να δώσω στη μητέρα μου μια απότομη κλοτσιά. Ξυπνάει και αδυνατώντας να ξανακοιμηθεί ανοίγει το ραδιόφωνο. Άσπλαχνο και απάνθρωπο άθλημα, το ξέρω, όμως είμαστε και οι δύο καλύτερα πληροφορημένοι το πρωί.

Επιπλέον, της αρέσουν οι ηχογραφημένες διαλέξεις

1. Η παλιά ονομασία του ραδιοφώνου στην Αγγλία. Ασύρματος, ραδιοφωνικός πομπός ή δέκτης.

και τα ηχητικά βιβλία αυτοβελτίωσης – Γνώρισε το κρασί σε δεκαπέντε συνέχειες, βιογραφίες θεατρικών συγγραφέων του δέκατου έβδομου αιώνα και κλασικά έργα απ’ όλο τον κόσμο. Ο Οδυσσεάς του Τζέιμς Τζόις την αποκοιμίζει αμέσως, ενώ εμένα με συναρπάζει. Όταν, τον πρώτο καιρό, φορούσε τα ακουστικά της, άκουγα καθαρά, τόσο αποτελεσματικά ταξιδεύουν τα ηχητικά κύματα μέσω των οστών της σιαγόνας και της κλείδας, και κατεβαίνουν προς τα κάτω μέσω της σκελετικής δομής, για να περάσουν ακροποδητί στο θρεπτικό αμνιακό υγρό. Ακόμα και η τηλεόραση μεταφέρει το μεγαλύτερο μέρος της ισχύς της χρησιμότητας μέσω του ήχου. Επίσης, όταν η μητέρα μου και ο Κλοντ συναντιούνται, συζητούν πότε πότε για την κατάσταση του κόσμου, συνήθως υπό τύπον θρήνου, παρότι οι δυο τους μηχανορραφούν για να τον κάνουν χειρότερο. Εγκατεστημένος εκεί που είμαι, χωρίς να έχω άλλη δραστηριότητα πέρα από το να αναπτύσσω το σώμα και το μυαλό μου, απορροφώ τα πάντα, ακόμα και τα ασήμαντα και τα ευτελή – τα οποία υπάρχουν εν αφθονία.

Γιατί ο Κλοντ είναι ένας άνθρωπος που προτιμάει να επαναλαμβάνεται. Ένας άνθρωπος των riff². Όταν ανταλλάσσει χειραψία με έναν άγνωστο –το έχω ακούσει δύο φορές–, λέει: «Κλοντ, όπως ο Ντεμπισσύ». Κάνει μεγάλο λάθος. Είναι ο Κλοντ, που ασχολείται με τις επενδύσεις σε ακίνητα, που δε συνθέτει τίποτα και δεν επινοεί τίποτα. Απολαμβάνει μια σκέψη, την προφέρει

2. Επαναλαμβανόμενη μουσική φράση στην τζαζ.

δυνατά, ύστερα του ξανάρχεται στον νου και –γιατί όχι;– την ξαναλέει. Το να δονεί τον αέρα και δεύτερη φορά μ' αυτή τη σκέψη αποτελεί μέρος της απόλαυσής του. Ξέρει ότι ξέρεις πως επαναλαμβάνεται. Αυτό που δεν μπορεί να ξέρει είναι ότι δεν το απολαμβάνεις όπως εκείνος. Αυτό, όπως έμαθα από μια διάλεξη Reith³, είναι γνωστό ως πρόβλημα αναφοράς.

Ιδού ένα παράδειγμα τόσο της ομιλίας του Κλοντ όσο και του τρόπου με τον οποίο συλλέγω πληροφορίες. Η μητέρα μου κι εκείνος έχουν κανονίσει τηλεφωνικά (ακούω και τις δύο πλευρές) να συναντηθούν το βράδυ και αγνοώντας με, όπως το συνηθίζουν, να απολαύσουν ένα δείπνο για δύο υπό το φως των κεριών. Πώς ξέρω για τον φωτισμό; Επειδή, όταν έρχεται εκείνη η ώρα και τους οδηγούν στο τραπέζι τους, ακούω τη μητέρα μου να παραπονιέται. Τα κεριά είναι αναμμένα σε όλα τα τραπέζια, εκτός από το δικό τους.

Ακολουθεί μια διαδοχή από εκνευρισμένα βηχαλάκια του Κλοντ, το αυτοκρατορικό κροτάλισμα των στεγνών του δαχτύλων, ο δουλικός ψίθυρος που προέρχεται, έτσι μαντεύω, από έναν οσφυοκάμπτη σερβιτόρο, ο απότομος, τραχύς ήχος ενός αναπτήρα. Είναι δικό τους, ένα δείπνο υπό το φως των κεριών. Το μόνο που τους λείπει

3. Οι διαλέξεις Reith είναι μια σειρά ετήσιων ραδιοφωνικών διαλέξεων τις οποίες δίνουν κορυφαίες φυσιογνομίες από τον χώρο της επιστήμης, των τεχνών και των γραμμάτων. Πρόκειται για παραγωγές του BBC και μεταδίδονται από το BBC Radio 4 και από την Παγκόσμια Υπηρεσία του BBC. Εγκαινιάστηκαν το 1948 προς τιμήν του πρώτου γενικού διευθυντή της ραδιοφωνίας, sir John Reith.

τώρα είναι το φαγητό. Όμως έχουν στα γόνατά τους ικανού βάρους καταλόγους με το μενού – νιώθω την κάτω άκρη εκείνου που κρατάει η Τρούντυ να με πιέζει χαμηλά στην πλάτη. Τώρα είμαι υποχρεωμένος να ακούσω και πάλι το συνηθισμένο ρεπερτόριο των σχολίων του Κλοντ για την ορολογία του καταλόγου, λες και είναι ο πρώτος στον κόσμο που έχει προσέξει αυτές τις ασήμαντες ανοησίες. Χρονοτριβεί πάνω από εκείνο το «τηγανισμένο σε ρηχό μεταλλικό σκεύος». Τι άλλο είναι ένα «ρηχό μεταλλικό σκεύος», αν όχι ο παραπλανητικός καθαγιασμός του βάρβαρου και ανθυγιεινού τηγανιού; Σε ποιο άλλο σκεύος μπορεί κανείς να τηγανίσει τα στρείδια του με τσίλι και χυμό λάιμ; Σε χύτρα ταχύτητος; Πριν προχωρήσει, επαναλαμβάνει μερικές από τις προαναφερθείσες φράσεις του, δίνοντάς τους ποικίλες αποχρώσεις, εμφατικές. Ύστερα περνάει στο δεύτερο πιο προσφιλές του σχόλιο, για έναν όρο εισαχθέντα από την Αμερική, «φιλέτο ειδικής κοπής». Παπαγαλίζω νοερά τη λεπτομερή του ανάλυση πριν καν την ξεκινήσει, όταν μια ελαφριά μετατόπιση της κάθετης στάσης μου μου φανερώνει ότι η μητέρα μου έχει σκύψει προς τα εμπρός για να ακουμπήσει ένα αποτρεπτικό δάχτυλο στον καρπό του και να του πει, γλυκά, σε αντιπερισπασμό: «Διάλεξε το κρασί, αγάπη μου. Κάτι υπέροχο».

Μου αρέσει να μοιράζομαι ένα ποτηράκι με τη μητέρα μου. Ίσως ποτέ να μην έχετε γευθεί –ή κι αν ακόμα σας έχει συμβεί, μπορεί να το έχετε ξεχάσει– ένα καλό κρασί Βουργουνδίας (το αγαπημένο της) ή ένα καλό Sancerre (επίσης αγαπημένο της), διαχεόμενο μέ-

σω ενός υγιούς πλακούντα. Ακόμα και πριν φτάσει το κρασί –απόψε ένα Jean-Max Roger Sancerre–, μόλις ακούγεται ο ήχος του φελλού που αποσπάται από το μπουκάλι, το νιώθω στο πρόσωπό μου, σαν χάδι από καλοκαιρινό αεράκι. Ξέρω ότι το αλκοόλ θα μειώσει την ευφυΐα μου. Μειώνει την ευφυΐα όλων των ανθρώπων. Όμως, ω, ένα χαρμόσυνο Pinot Noir, που σου κοκκινίζει τα μάγουλα, ή ένα φρουτώδες Sauvignon με κάνει να στριφογυρίζω και να αναπηδώ μέσα στη μυστική μου θάλασσα, να συγκρούομαι με τα τείχη του κάστρου μου, του ελαστικού κάστρου που είναι το σπίτι μου. Ή τουλάχιστον αυτό γινόταν όταν είχα περισσότερο χώρο. Τώρα απολαμβάνω τις χαρές της έμμεσης οινοποίησης σε καθιστή στάση και με το δεύτερο ποτηράκι οι εικασίες μου ανθίζουν βάσει εκείνης της αδείας που την ονομάζουν ποιητική. Οι σκέψεις μου ξετυλίγονται σε λαστιχωτά πεντάμετρα, σε τέλειους, κελαρυστούς στίχους ατέρμονης ποικιλίας. Όμως ποτέ δεν πίνει τρίτο ποτήρι, κι αυτό με πληγώνει.

«Πρέπει να σκεφτώ το μωρό» την ακούω να λέει καθώς σκεπάζει το ποτήρι της με την παλάμη. Κι αυτό, όταν έχω στο μυαλό μου να απλώσω το χέρι στον λιπαρό ομφάλιο λώρο μου και να τον τραβήξω, σαν να 'ταν μεταξωτό κορδόνι ενωμένο με το κουδούνι υπηρεσίας σε μια ωραία επιπλωμένη εξοχική έπαυλη, απαιτώντας να με σερβίρουν. Ψιτ, εσύ! Άλλον έναν γύρο εδώ για μας τους φίλους!

Όμως όχι, αυτοσυγκρατείται, από αγάπη για μένα. Κι εγώ την αγαπώ – πώς θα μπορούσα να μην την αγα-

πώ; Τη μητέρα που δεν έχω συναντήσει ακόμη, τη μητέρα που γνωρίζω μόνο από μέσα. Δε μου φτάνει! Λαχταρώ τον εξωτερικό εαυτό της! Οι επιφάνειες είναι το παν. Ξέρω πως τα μαλλιά της είναι «σαν άχυρα ανοιχτόξανθα» και πως κατρακυλούν «σε ατίθασες μπούκλες» στους ώμους της, «λευκούς σαν σάρκα μήλου», επειδή ο πατέρας μου της διάβασε δυνατά το ποίημα που έγραψε για εκείνη, παρουσία μου. Ο Κλοντ έχει επίσης αναφερθεί αρκετές φορές στα μαλλιά της, με λιγότερο εφευρετικό τρόπο. Όταν έχει τα κέφια της, φτιάχνει σφιχτές πλεξούδες και τις κάνει στεφάνι γύρω απ' το κεφάλι της, στο στιλ, λέει ο πατέρας μου, της Γιούλια Τυμοσένκο. Ξέρω επίσης ότι τα μάτια της μητέρας μου είναι πράσινα, ότι η μύτη της είναι ένα «μαργαριταρένιο κουμπί», ότι εκείνη θα 'θελε να είναι λίγο πιο μεγάλη, όμως και οι δυο άντρες τη λατρεύουν όπως είναι κι έχουν καταβάλει επανειλημμένες προσπάθειες να την πείσουν. Της έχουν πει πολλές φορές πως είναι όμορφη, όμως εκείνη παραμένει δύσπιστη, πράγμα που της παρέχει μια αθώα εξουσία επί των αντρών – έτσι τουλάχιστον της είπε ο πατέρας μου ένα απομεσήμερο στη βιβλιοθήκη. Εκείνη απάντησε πως, αν ίσχυε κάτι τέτοιο, ήταν μια εξουσία που ποτέ δεν την επιζήτησε και δεν την επιθυμούσε. Ήταν ασυνήθιστη συζήτηση γι' αυτούς τους δυο, κι έτσι τέντωσα τ' αυτιά μου για να πιάσω κάθε λέξη. Ο πατέρας μου, που τ' όνομά του είναι Τζον, είπε πως, αν εκείνος ασκούσε τέτοια εξουσία στην ίδια ή στις γυναίκες εν γένει, θα του ήταν αδιανόητο να παραιτηθεί απ' αυτή. Μάντεψα, από την αντα-

νακλαστική κυματιστή κίνηση, που στιγμιαία απομάκρυνε το αυτί μου από το τοίχωμα, ότι η μητέρα μου είχε σηκώσει emphaticά τους ώμους, σαν να 'θελε να πει: Άρα λοιπόν οι άντρες είναι διαφορετικοί. Ποιος σκοτίζεται; Κι ύστερα του είπε μεγαλόφωνα πως όποια εξουσία κι αν υποτεθεί πως είχε, δεν ήταν παρά η εξουσία που οι άντρες τής παραχωρούσαν στις φαντασιώσεις τους. Ύστερα χτύπησε το τηλέφωνο, ο πατέρας μου πήγε να το σηκώσει και αυτή η σπάνια και ενδιαφέρουσα συζήτηση για εκείνους που κατέχουν την εξουσία δε συνεχίστηκε ποτέ.

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στη μητέρα μου, την άπιστη Τρούντυ, που τα μηλόσαρκα μπράτσα της, τα στήθη της, το πράσινό της βλέμμα λαχταρώ, που η ανεξήγητη ανάγκη της για τον Κλοντ προηγείται της πρώτης μου αφύπνισης, του πρωταρχικού μου είναι, και που συχνά μιλάει σ' αυτόν κι αυτός σ' εκείνη με ψιθύρους του κρεβατιού, ψιθύρους του ρεστοράν, ψιθύρους της κουζίνας, λες και οι δυο τους υποπτεύονται πως και οι μήτρες έχουν αυτιά.

Κάποτε πίστευα ότι η διακριτικότητά τους δεν ήταν παρά συνηθισμένη ερωτική οικειότητα. Αλλά τώρα είμαι βέβαιος. Παρακάμπτουν αέρινα τις φωνητικές τους χορδές επειδή σχεδιάζουν κάτι τρομερό. Αν πάει στραβά, τους άκουσα να λένε, η ζωή τους θα καταστραφεί. Πιστεύουν πως, αν είναι να προχωρήσουν, πρέπει να ενεργήσουν γρήγορα και σύντομα. Ο ένας παροτρύνει τον άλλο να είναι ήρεμος και υπομονετικός, ο ένας υπενθυμίζει στον άλλο το κόστος της αποτυχίας του σχεδίου

τους, τονίζοντας ότι υπάρχουν αρκετά στάδια και ότι το ένα πρέπει να συνδέεται με το άλλο κι ότι, αν αποτύχει έστω και ένα, τότε θα καταρρεύσουν όλα μαζί, «σαν παλιομοδίτικα φωτάκια χριστουγεννιάτικου δέντρου» – αυτή η ανεξιχνίαστη παρομοίωση ανήκε στον Κλοντ, που σπάνια λέει κάτι ερμητικό. Ό,τι προτίθενται να κάνουν τους προκαλεί αηδία και τους τρομάζει, και ποτέ δεν καταφέρνουν να μιλήσουν ευθέως γι' αυτό. Αντίθετα, αραδιάζουν ελλειπτικές φράσεις, ευφημισμούς, βουβή απορία, όλα τυλιγμένα σε ψιθύρους, ώσπου καταλήγουν σε ξερόβηχα και απότομη αλλαγή θέματος.

Μια καυτή, ανήσυχη νύχτα της περασμένης εβδομάδας, όταν νόμιζα πως και οι δυο τους ήταν από ώρα βυθισμένοι στον ύπνο, η μητέρα μου είπε ξαφνικά μέσα στο σκοτάδι, δυο ώρες πριν απ' το ξημέρωμα, σύμφωνα με το ρολόι που κρεμόταν στον τοίχο του γραφείου του πατέρα μου στον κάτω όροφο: «Δεν μπορούμε να κάνουμε τέτοιο πράγμα».

Κι αμέσως μετά ο Κλοντ είπε άχρωμα: «Μπορούμε». Και σε λίγο, μετά από στοχασμό ενός λεπτού: «Μπορούμε».

ΔΥΟ

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ας πάμε στον πατέρα μου, τον Τζον Κέρνκρος, έναν μεγάλοςωμο άντρα, το άλλο μισό του γονιδιώματός μου, οι ελικοειδείς συστροφές της μοίρας του οποίου με απασχολούν πολύ σοβαρά. Μόνο μέσα σε μένα συμφύρονται οι γονείς μου, γλυκά και ξινά, μέσω διακριτών σακχαροφωσφορικών σκελετών: η συνταγή για τα θεμέλια του εαυτού μου. Αυτή την ανάμειξη του Τζον και της Τρούντυ την επαναφέρω στις ονειροπολήσεις μου – όπως κάθε παιδί με αποξενωμένους γονείς, λαχταρώ να τους ξαναπαντρέψω, να ενώσω το θεμελιώδες ζεύγος κι έτσι να συνδέσω τις συνθήκες μου με το γονιδιώμά μου.

Ο πατέρας μου περνάει πότε πότε από το σπίτι και χαίρομαι πολύ. Μερικές φορές τής φέρνει κι έναν χυμό από το αγαπημένο του μαγαζί στην οδό Τζαντ. Έχει αδυναμία σ' αυτά τα παχύρρευστα, κολλώδη ροφήματα, που υποτίθεται ότι παρατείνουν τη ζωή. Δεν ξέρω γιατί μας επισκέπτεται, αφού κάθε φορά φεύγει μέσα σε μια αχλή θλίψης. Πολλές από τις εικασίες μου έχουν αποδειχθεί λανθασμένες στο παρελθόν, όμως έχω αφου-

γκραστεί προσεκτικά και για την ώρα συμπεραίνω τα ακόλουθα: ότι δεν ξέρει τίποτα για τον Κλοντ, ότι παραμένει ερωτευμένος με τη μητέρα μου, σαν νεραϊδοπαρμένος, ότι ελπίζει να ξαναγίνουν ζευγάρι κάποια μέρα, και μάλιστα σύντομα, και ότι πιστεύει ακόμη την ιστορία που του ξεφούρνισε, πως ο χωρισμός τους ήταν αναγκαίος ώστε να δώσει στον καθένα «χρόνο και χώρο για να ενηλικιωθούν» και να ανανεώσουν τον δεσμό τους. Ότι είναι ποιητής χωρίς καμιά αναγνώριση, κι όμως επιμένει. Ότι είναι ιδιοκτήτης και διαχειριστής ενός παρηκμασμένου εκδοτικού οίκου, που κάποτε είχε κυκλοφορήσει τις πρώτες συλλογές επιτυχημένων ποιητών, γνωστών ονομάτων της εγχώριας λογοτεχνίας, ακόμα και ενός νομπελίστα. Όταν η φήμη τους εκτοξεύθηκε, τον εγκατέλειψαν σαν παιδιά που μεγάλωσαν και μετακόμισαν σε μεγαλύτερο σπίτι. Ότι αποδέχεται την προδοσία και την αγνωμοσύνη των ποιητών σαν κάτι που συμβαίνει στη ζωή και, σαν άγιος, απολαμβάνει τις επιτυχίες τους, θεωρώντας ότι δικαιώνουν τις επιλογές του Εκδοτικού Οίκου Κέρνκρος. Ότι είναι μάλλον λυπημένος παρά χολωμένος από τις αποτυχίες του στον στίχο. Κάποτε διάβασε δυνατά στην Τρούντυ και σε μένα μια κριτική που απέρριπτε την ποίησή του. Έλεγε ότι το έργο του ήταν παρωχημένο, άκαμπτα φορμαλιστικό, υπερβολικά «όμορφο». Όμως ζει για την ποίηση, εξακολουθεί να απαγγέλλει στη μητέρα μου, να διδάσκει ποίηση, να γράφει κριτικές, να συνωμοτεί για να ενισχύσει νεότερους ποιητές, να συμμετέχει σε επιτροπές βραβείων, να προωθεί την ποίηση στα σχολεία, να γρά-

φει δοκίμια για την ποίηση σε μικρά περιοδικά, να μιλάει γι' αυτή στο ραδιόφωνο. Τον ακούσαμε μια φορά με την Τρούντυ, τις μικρές ώρες. Έχει λιγότερα χρήματα από την Τρούντυ και ακόμα λιγότερα από τον Κλοντ. Ξέρει απέξω χιλιάδες ποιήματα.

Αυτή είναι η συλλογή μου από γεγονότα και αξιώματα. Σκυμμένος από πάνω τους σαν υπομονετικός φιλοτελιστής, έχω προσθέσει μερικά ακόμα ευρήματα στο σύνολο. Υποφέρει από μια δερματική ασθένεια, από ψωρίαση, που έχει κάνει τα χέρια του φολιδωτά, σκληρά και κόκκινα. Η Τρούντυ σιχαίνεται να τα βλέπει και να τα αγγίζει και του λέει ότι θα έπρεπε να φοράει γάντια. Εκείνος αρνείται. Έχει ένα μισθωτήριο έξι μηνών για τρία άθλια δωματιάκια στο Σόρντιτς, είναι καταχρεωμένος, υπέρβαρος και θα έπρεπε να ασκείται περισσότερο. Μόλις χθες απέκτησα –με τις σφραγίδες και με τα όλα του– ένα Penny Black⁴: Το σπίτι στο οποίο ζει η μητέρα μου, κι εγώ μαζί της, το σπίτι όπου την επισκέπτεται τις νύχτες ο Κλοντ, είναι ένα γεωργιανό οικοδόμημα στην αλαζονική Hamilton Terrace και ήταν το πατρικό σπίτι του πατέρα μου. Κοντά στα τριάντα, την εποχή που άφησε για πρώτη φορά γενειάδα, λίγο καιρό αφότου είχε παντρευτεί τη μητέρα μου, κληρονόμησε την οικογενειακή έπαυλη. Η αγαπημένη του μητέρα είχε από καιρό πεθάνει. Όλες οι πηγές μου συμφωνούν, το σπίτι είναι βρομερό. Μόνο στερεότυπα ταιριάζουν

4. Το πρώτο βρετανικό επικολλώμενο γραμματόσημο (1840), πολύτιμο και σπάνιο σήμερα, κάτι σαν τις δικές μας κεφαλές του Ερμή.

εδώ: ξεφλουδίζει, αποσαθρώνεται, καταρρέει. Καμιά φορά, τον χειμώνα, ο παγετός κάνει τις κουρτίνες να γυαλίζουν και να κοκαλώνουν· στις μεγάλες βροχές, οι αποχετευτικοί αγωγοί, σαν αξιόπιστες τράπεζες, επιστρέφουν τις καταθέσεις τους με τόκο· το καλοκαίρι, σαν κακές τράπεζες, βρομοκοπάνε. Ιδού όμως, κοιτάξετε: Στο φιλοτελικό τσιμπιδάκι μου έχω μαγκώσει το πιο σπάνιο γραμματόσημο απ' όλα, από τη Βρετανική Γουιάννα: Ακόμα και σ' αυτή την άθλια κατάσταση, αυτά τα έξι χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα μπορούν να σου αποφέρουν επτά εκατομμύρια λίρες.

Οι περισσότεροι άντρες, οι περισσότεροι άνθρωποι, δε θα επέτρεπαν σε μια σύζυγο να τους διώξει από τη στέγη των παιδικών τους χρόνων. Ο Τζον Κέρνκρος είναι διαφορετικός. Ιδού τα λογικά μου συμπεράσματα: Γεννημένος κάτω από ένα συγκαταβατικό άστρο, πρόθυμος να προσφέρει στους άλλους, υπερβολικά ευγενικός, υπερβολικά ευσυνείδητος, δεν έχει ίχνος από την αθόρυβη απληστία που συνήθως χαρακτηρίζει τους φιλόδοξους ποιητές. Πραγματικά πιστεύει ότι, αν γράφει ένα εγκώμιο στη μητέρα μου (για τα μάτια, τα μαλλιά, τα χείλη της) και έρθει να της το διαβάσει μεγαλόφωνα, εκείνη θα μαλακώσει και θα τον καλωσορίσει στο ίδιο του το σπίτι. Όμως εκείνη ξέρει πως τα μάτια της δεν έχουν καμία σχέση με την «τύρφη του Γκάλγουεϋ», φράση με την οποία θέλει να πει πως είναι «πολύ πράσινα» και δεδομένου ότι στις φλέβες της δεν κυλάει ιρλανδικό αίμα, ο στίχος είναι αναιμικός. Όποτε ακούμε στίχους του πατέρα μου, εκείνη κι εγώ, νιώθω στον

επιβραδυνόμενο χτύπο της καρδιάς της μια κρούστα πλήξης, που την τυφλώνει και δε βλέπει το πάθος της σκηνης – ένας μεγάλος σωμας, μεγάλος καρδος άντρας να υποστηρίζει την υπόθεσή του χωρίς ελπίδα, με την παλιομοδίτικη μορφή ενός σονέτου.

Χιλιάδες ποιήματα ίσως να είναι υπερβολή. Πολλά από τα ποιήματα που ξέρει απέξω ο πατέρας μου είναι μακροσκελή, όπως εκείνες οι διάσημες δημιουργίες τραπεζοπαλλήλων, *Η αποτέφρωση του Σαμ ΜακΓκι* και *Η έρημη χώρα*⁵. Η Τρούντυ συνεχίζει να ανέχεται τις σποραδικές του απαγγελίες. Για εκείνη ένας μονόλογος είναι καλύτερος από μια συνομιλία, προτιμότερος από μια ακόμα περιήγηση στον χορταριασμένο κήπο του γάμου τους. Ίσως να ενδίδει από ενοχή, αυτή τη λίγη που της έχει απομείνει. Οι ποιητικές εξάρσεις του πατέρα προς τη μητέρα μου προφανώς ήταν κάποτε μια τελετουργία του έρωτά τους. Παραδόξως, δεν αντέχει να του πει αυτό που πρέπει να υποπτεύεται, αυτό που αναπόδραστα θα του αποκαλύψει. Ότι δεν τον αγαπάει πια. Ότι έχει ερασστή.

Σήμερα στο ραδιόφωνο μια γυναίκα εξιστορούσε ότι χτύπησε με το αυτοκίνητό της έναν σκύλο, ένα γκόλντεν ριτρίβερ, σ' έναν απόμερο δρόμο τη νύχτα. Με τους προβολείς αναμμένους, γονάτισε στο πλευρό του, κρα-

5. *Η αποτέφρωση του Σαμ ΜακΓκι* είναι ποίημα του Καναδο-βρετανού ποιητή Robert William Service (1874-1958), που εργάστηκε σε όλη του τη ζωή στην Τράπεζα της Σκοτίας. Ο Τ.Σ. Έλιοτ, ο συγγραφέας της *Έρημης χώρας*, διετέλεσε ανώτερος υπάλληλος στην τράπεζα Lloyds του Λονδίνου.

τώντας το ποδαράκι του ετοιμοθάνατου πλάσματος, ενώ το διαπερνούσαν σπασμοί τρομερού πόνου. Όλη αυτή την ώρα τα μεγάλα, καστανά του μάτια ήταν στυλωμένα στα δικά της. Τη συγχωρούσαν. Πήρε με το ελεύθερο χέρι της μια πέτρα και την κατάφερε πολλές φορές στο κρανίο του καημένου του σκύλου. Για να ξαποστείλεις τον Τζον Κέρνκρος θα αρκούσε ένα μονάχα χτύπημα, ένα *coup de vérité*. Αντί γι' αυτό, καθώς ο πατέρας μου αρχίζει να απαγγέλλει, η Τρούντυ παίρνει εκείνο το ανέκφραστο, δήθεν προσηλωμένο ύφος. Εγώ, ωστόσο, παρακολουθώ προσεκτικά.

Συνήθως πηγαίνουμε στην ποιητική του βιβλιοθήκη στον πρώτο όροφο. Στην κορνίζα του τζακιού, ένα ρολόι με θορυβώδη γρανάζια είναι το μόνο που ηχεί, ενόσω εκείνος κάθεται στην προσφιλή του θέση. Εδώ, παρούσα ενός ποιητή, επιτρέπω στις εικασίες μου να ανθίσουν. Αν ο πατέρας μου κοιτάξει προς την οροφή για να συγκεντρώσει τις σκέψεις του, θα δει τη φθορά στα νεοκλασικά «ανταμέσκ» σχέδια⁶. Οι βλάβες έχουν απλώσει τη σκόνη του σοβά στις ράχες διάσημων βιβλίων, σαν ζάχαρη άχνη. Η μητέρα μου σκουπίζει την πολυθρόνα με το χέρι της προτού καθίσει. Χωρίς φανφάρες, ο πατέρας μου παίρνει ανάσα και αρχίζει. Απαγγέλλει αβίαστα, με συναίσθημα. Τα περισσότερα σύγχρονα ποιήματα με αφήνουν αδιάφορο. Υπερβολική

6. Το στιλ των αδελφών Άνταμ (Adam style ή Adamesque) είναι το νεοκλασικό ύφος στην εσωτερική διακόσμηση και αρχιτεκτονική που επικράτησε τον 18ο αιώνα και εγκαθιδρύθηκε από τους Σκοτσέζους αδελφούς Robert (1728-1792) και James (1732-1794) Adam.

ενασχόληση με τον εαυτό, υπερβολική ψυχρότητα για τους άλλους, υπερβολική μουρμούρα για τόσο σύντομους στίχους. Όμως η ποίηση του Τζον Κιτς και του Γουίλφρεντ Όουεν είναι θερμή, σαν εναγκαλισμός ανάμεσα σε αδελφούς. Νιώθω την ανάσα τους στα χείλη μου. Το φιλί τους. Ποιος δε θα ήθελε να έχει γράψει στίχους όπως *Ζαχαρωμένο μήλο, κυδώνι και δαμάσκηνο, ή Των κοριτσιών τα μέτωπα τα ωχρά, θα 'ναι το πέπλο, η ενδυτή τους;*

Σχηματίζω την εικόνα της μέσα από τα λατρευτικά του μάτια. Έχει βουλιάξει σε μια φαρδιά δερμάτινη πολυθρόνα που κατάγεται από τη Βιέννη του Φρόιντ. Οι σπαθάτες, γυμνές της κνήμες είναι χαριτωμένα διπλωμένες στο κάθισμα. Ο ένας αγκώνας της είναι λυγισμένος, το μπράτσο της στηρίζει το κεφάλι της, που είναι έτοιμο να γείρει, τα δάχτυλα του ελεύθερου χεριού της παίζουν ανάλαφρα πιάνο πάνω στον αστράγαλό της. Το απομεσήμερο είναι ζεστό, τα παράθυρα ανοιχτά, η κυκλοφορία στο Σίντζονς Γουντ βουίζει ευχάριστα. Η έκφρασή της είναι στοχαστική, το κάτω χέιλος της βαραίνει. Το υγραίνει με μια άσπιλη γλώσσα. Ξανθοί βόστρυχοι κολλούν νοτισμένοι στον λαιμό της. Το βαμβάκερο της φόρεμα, φαρδύ για να χωράει κι εμένα, είναι ανοιχτοπράσινο, πιο ανοιχτό από τα μάτια της. Η αδιάκοπη εργασία της εγκυμοσύνης συνεχίζεται κι εκείνη είναι αποκαμωμένη, ευχάριστα κουρασμένη. Ο Τζον Κέρνχρος βλέπει το καλοκαιρινό αναψοκοκίνισμα στα μάγουλά της, το ελπιδοφόρο λοφάκι που είναι εγώ, την ωχρότητα των κνημών της, που δεν τις έχει δει ο ήλιος,

το λείο πέλμα του ενός εκτεθειμένου ποδιού, την κατηφορική γραμμή που σχηματίζουν τα αθώα δαχτυλάκια, σαν παιδιά σε οικογενειακή φωτογραφία. Όλα όσα τη συγκροτούν, σκέφτεται, έχουν αγγίξει την τελειότητα, χάρη στην κατάστασή της.

Δεν αντιλαμβάνεται ότι η μητέρα μου αδημονεί να τον δει να φεύγει. Ότι είναι αφύσικο εκ μέρους της που επιμένει να μένει αλλού ο πατέρας μου, και μάλιστα αυτή την περίοδο, στο τρίτο μας τρίμηνο. Μα μπορεί πραγματικά να γίνει ο ίδιος συνένοχος στον αφανισμό του; Ένας τόσο μεγαλόσωμος άνθρωπος, ένα κι ενενήντα, όπως έχω ακούσει, ένας γίγαντας με πυκνό μαύρο τρίχωμα στα δυνατά του μπράτσα, ένας γίγαντας τόσο ανόητος, ώστε να πιστεύει πως είναι συνετό να παραχωρήσει στη γυναίκα του τον «χώρο» που εκείνη διατείνεται ότι χρειάζεται. Χώρο! Έπρεπε να την είχα εδώ μέσα, όπου τώρα τελευταία μόλις που μπορώ να λυγίσω ένα δάχτυλο. Έτσι όπως χρησιμοποιεί τη λέξη η μητέρα μου, ο χώρος, η ανάγκη της γι' αυτόν, είναι μια ατυχής μεταφορά, αν όχι ένα συνώνυμο, του εγωισμού, της δολιότητας και της σκληρότητάς της. Όμως περιμένετε, την αγαπώ, είναι η θεότητά μου και τη χρειάζομαι. Το παίρνω πίσω! Μίλησα έτσι από άγχος. Είμαι εξίσου παραπλανημένος με τον πατέρα μου. Και είναι αλήθεια. Η ομορφιά, η απόμακρη στάση της, η αποφασιστικότητα της είναι ένα και το αυτό.

Από πάνω της η οροφή της αποσυντιθέμενης βιβλιοθήκης απελευθερώνει ξαφνικά ένα σύννεφο από στροβιλιζόμενα μόρια, που τρεμοφέγγουν καθώς μετεωρί-

ζονται μέσα σε μια ηλιαχτίδα. Και πώς φεγγοβολά κι εκείνη με φόντο το κρακελαρισμένο σκούρο δέρμα της πολυθρόνας πάνω στην οποία μπορεί να άπλωσαν την αρίδα τους ο Χίτλερ, ο Τρότσκι ή ο Στάλιν στα χρόνια που ζούσαν στη Βιέννη, όταν δεν ήταν παρά έμβρυα του μελλοντικού εαυτού τους. Το παραδέχομαι. Είμαι δικός της. Αν εκείνη το πρόσταζε, θα πήγαινα κι εγώ στο Σόρνιτις και θα ντάντευα τον εαυτό μου στην εξορία. Τι τον χρειάζομαι τον ομφάλιο λώρο. Ο πατέρας μου κι εγώ είμαστε ενωμένοι σ' αυτή την απελπισμένη αγάπη.

Ενάντια σε όλα τα σημάδια –τις λακωνικές της απαντήσεις, τα χασμουρητά της, τη γενική αφηρημάδα της– εκείνος καθυστερεί ως αργά το απόγευμα, ελπίζοντας, ενδεχομένως, σε ένα κοινό δείπνο. Όμως η μητέρα μου περιμένει τον Κλοντ. Στο τέλος ξαποστέλνει τον σύζυγό της δηλώνοντάς του την ανάγκη της να αναπαυθεί. Και τον ξεπροβοδίζει ως την έξοδο. Ποιος θα μπορούσε να αγνοήσει τη θλίψη στη φωνή του καθώς προφέρει τα διστακτικά του αντίο. Με πονάει η σκέψη ότι θα υπέμενε κάθε εξευτελισμό προκειμένου να περάσει λίγα ακόμα λεπτά κοντά της. Τίποτα, εκτός από τον χαρακτήρα του, δεν τον εμποδίζει να κάνει ό,τι θα έκαναν ίσως άλλοι – να πορευτεί προσπερνώντας την προς τη μεγάλη κρεβατοκάμαρα, προς το δωμάτιο όπου έγινε και η δική του και η δική μου σύλληψη, να ξαπλώσει φαρδύς πλατύς στο κρεβάτι ή στην μπανιέρα ανάμεσα σε πυκνά σύννεφα ατμού, κι ύστερα να προσκαλέσει τους φίλους του, να σερβίρει κρασί, να είναι ο αφέντης του σπιτιού. Αντί να κάνει κάτι τέτοιο, ελπίζει να πε-

τύχει με την καλοσύνη, την αυταπάρνηση και την ευαισθησία απέναντι στις ανάγκες της. Ελπίζω να διαψευστώ, αλλά νομίζω ότι θα αποτύχει διπλά, γιατί εκείνη θα αρχίσει να τον απεχθάνεται που είναι αδύναμος, κι εκείνος θα υποφέρει ακόμα περισσότερο. Οι επισκέψεις του δεν τελειώνουν, ξεθωριάζουν. Αφήνει πίσω του, στη βιβλιοθήκη, ένα πεδίο γεμάτο απόηχους θλίψης κι ένα φανταστικό σχήμα, ένα απογοητευμένο ολόγραμμα να παραμένει καθισμένο στην καρέκλα του.

Τώρα πλησιάζουμε την μπροστινή πόρτα κι εκείνη τον διώχνει από το σπίτι του. Οι διάφορες λεηλασίες στις οποίες έχει προβεί ο χρόνος έχουν συζητηθεί κατά κόρον. Ξέρω ότι ένας μεντεσές αυτής της πόρτας έχει ξεκολλήσει μαζί με το ξύλο. Το σαράκι έχει μετατρέψει την κάσα σε συμπαγή σκόνη. Μερικά πλακάκια του πατώματος έχουν φύγει, άλλα έχουν ραγίσει – πλακάκια της περιόδου του βασιλέως Γεωργίου, μ' ένα πολύχρωμο, κάποτε, αδαμαντοειδές σχέδιο, που είναι αδύνατον να αντικατασταθούν. Αυτές οι απουσίες, αυτά τα ραγίσματα καλύπτονται από πλαστικές σακούλες με άδεια μπουκάλια και τρόφιμα που σαπίζουν. Διάσπαρτα κάτω απ' τα πόδια μας είναι τα αδιάφρευστα εμβλήματα της οικιακής εξαθλίωσης: στάχτες από τασάκια, χάρτινα πιάτα με σιχαμερές πληγές από κέτσαπ, ξεκοιλιασμένα φακελάκια τσαγιού, όμοια με μικροσκοπικά σακιά από σιτηρά, όπου τρυπώνουν ποντίκια ή ξωτικά. Η παραδουλεύτρα έφυγε περίλυπη καιρό πριν εμφανιστώ εγώ. Η Τρούντνι ξέρει ότι δεν είναι δουλειά μιας εγχυμονούσας να στοιβάζει σκουπίδια στους ψηλούς συρό-

μενους κάδους. Θα μπορούσε άνετα να ζητήσει από τον πατέρα μου να καθαρίσει το χολ, αλλά δεν το κάνει. Οι δουλειές του νοικοκυριού ενδέχεται να εκχωρούν και δικαιώματα στο νοικοκυριό. Και ίσως να μηχανεύεται μια έξυπνη ιστορία για τη λιποταξία του, την εγκατάλειψή της. Ο Κλοντ, απ' αυτή την άποψη, παραμένει επισκέπτης, ένας παρείσακτος, όμως τον έχω ακούσει να λέει ότι η τακτοποίηση μιας γωνιάς του σπιτιού συνεπάγεται τον υπερτονισμό του χάους που επικρατεί στο υπόλοιπο. Παρά τον καύσωνα, είμαι καλά προστατευμένος από τη δυσοσμία. Η μητέρα μου παραπονιέται γι' αυτήν τις πιο πολλές μέρες, άτονα όμως, νωθρά. Είναι μόνο μια πλευρά της οικιακής παρακμής.

Ίσως να φαντάζεται ότι ένα γρομπαλάκι ρευστής ουσίας στο παπούτσι του ή το θέαμα ενός χνουδωτού πορτοκαλιού, με χρώμα μπλε του κοβαλτίου, δίπλα στο σοβατεπί θα συντομεύσουν τους αποχαιρετισμούς του πατέρα μου. Κάνει λάθος. Η πόρτα είναι ανοιχτή, αυτός έχει δρασκελίσει το κατώφλι κι εκείνη κι εγώ στεκόμαστε στο χολ. Ο Κλοντ αναμένεται σε δεκαπέντε λεπτά. Μερικές φορές έρχεται νωρίτερα. Η Τρούντυ είναι εκνευρισμένη, αλλά και αποφασισμένη να παραστήσει τη νυσταγμένη. Κάθεται σε αναμμένα κάρβουνα. Ένα κομμάτι λιπαρό χαρτί, που κάποτε τύλιγε μια πλάκα ανάλατο βούτυρο, έχει σκαλώσει κάτω από το σανδάλι της και έχει λαδώσει τα δάχτυλά της. Όπου να 'ναι θα το περιγράψει στον Κλοντ κάνοντάς το να φανεί αστείο.

Ο πατέρας μου λέει: «Κοίτα, πρέπει να μιλήσουμε».

«Ναι, αλλά όχι τώρα».

«Συνέχεια το αναβάλλουμε».

«Μου είναι αδύνατον ν' αρχίσω να σου λέω πόσο κουρασμένη είμαι. Δεν έχεις ιδέα τι θα πει εγκυμοσύνη. Πρέπει απλώς να ξαπλώσω».

«Φυσικά. Γι' αυτό και σκέφτομαι να ξαναγυρίσω εδώ, έτσι που να μπορώ...»

«Παρακαλώ, Τζον, όχι τώρα. Τα έχουμε πει αυτά. Χρειάζομαι περισσότερο χρόνο. Προσπάθησε να είσαι διακριτικός. Εγκυμονώ το παιδί σου, θυμάσαι; Δεν είναι ώρα να σκέφτεσαι τον εαυτό σου».

«Δε μου αρέσει να είσαι μόνη σου εδώ, όταν θα μπορούσα...»

«Τζον!»

Ακούω τον αναστεναγμό του καθώς την αγκαλιάζει όσο πιο σφιχτά τού επιτρέπει. Έπειτα νιώθω το μπράτσο της να κατεβαίνει προς τον καρπό του, αποφεύγοντας προσεκτικά, τείνω να πιστέψω, τα ταλαιπωρημένα του χέρια, ώστε να τον στρίψει και να τον οδηγήσει μαλακά προς τον δρόμο.

«Αγάπη μου, σε παρακαλώ, απλώς πήγαινε...»

Αργότερα, ενώ η μητέρα μου πλαγιάζει, θυμωμένη και εξαντλημένη, βυθίζομαι σε καταγωγικές εικασίες. Τι σόι πλάσμα είναι αυτό; Είναι ο γιγάντιος Τζον Κέρνκρος, ο απεσταλμένος μας στο μέλλον, το είδος του άντρα που θα σταματήσει τους πολέμους, τη διαρπαγή και την υποδούλωση και θα σταθεί ως ίσος, γεμάτος ενδιαφέρον, πλάι στις γυναίκες του κόσμου; Ή θα ποδοπατηθεί από τους βαρβάρους και θα περιπέσει σε λήθη; Μένει να το δούμε.

